

Syntaktická analýza s kondenzovaným poučením převzatým z [JP].

[JP] 4.1.1. až 4.1.3 včetně

[PJ] 3.1. až 3.4. včetně

Syntaktická analýza

Vstup

Řetězec terminálních symbolů gramatiky G ,
Rozkladová tabulka M gramatiky G

Výstup

Posloupnost čísel pravidel v levé derivaci vstupního slova nebo hlášení chyby.

Dokud nenastane *Přijetí* nebo *Chyba* prováděj příslušnou *Akci Expanze* nebo *Srovnání*, ve schématu níže, podle toho, jaká je aktuální *Situace*.

<i>Expanze</i>	<i>Situace</i>	První nepřečtený symbol je a . Na vrcholu zásobníku je neterminál A . V rozkladové tabulce M platí $M[A][a] == \beta, i$.
	<i>Akce</i>	pop(A), push(β), print(i). Symbol a ponecháme na vstupu, “nečteme jej”.
<i>Srovnání</i>	<i>Situace</i>	První nepřečtený symbol je a . Na vrcholu zásobníku je také a .
	<i>Akce</i>	pop(a), Symbol a “přečteme”, tj. posuneme se na vstupu na další symbol.
<i>Přijetí</i>	<i>Situace</i>	Vstup je celý přečten. Zásobník je prázdný.
	<i>Akce</i>	Úspěšný konec analýzy, na výstupu je posloupnost čísel pravidel v levé derivaci vstupního slova.
<i>Chyba</i>	<i>Situace</i>	1. Při pokusu o expanzi není definováno $M[A][a]$. 2. Při pokusu o srovnání se neterminál a na vrcholu zásobníku neshoduje s prvním nepřečteným symbolem b . 3. Vstup ještě není celý přečten a zásobník je už prázdný. 4. (jen u jednoduché LL(1) gramatiky) Vstup je celý přečten a zásobník je neprázdný.
	<i>Akce</i>	Neúspěšný konec analýzy, hlášení chyby ve vstupu.

Konfigurace algoritmu syntaktické analýzy je trojice

(nepřečtená část vstupního řetězce, obsah zásobníku, posloupnost čísel pravidel na výstupu).

Jednoduchá LL(1) gramatika splňuje:

1. Pravá strana každého pravidla začíná neterminálním symbolem.
2. Pravé strany každých dvou různých pravidel se stejnou levou stranou začínají různými terminálními symboly.

Rozkladová tabulka M jednoduché LL(1) gramatiky:

Řádky jsou indexovány všemi neterminály, sloupce jsou indexovány všemi terminály dané gramatiky.

$M[A][a] = \alpha, i$, pokud i -té pravidlo má tvar $A \rightarrow \alpha$ ($A \in N, \alpha \in (N \cup T)^+$),
jinak $M[A][a]$ zůstává nedefinováno (odpovídá chybě v analyzovaném řetězci).

Příklad

Jednoduchá LL(1) gramatika G obsahující právě pravidla 1. – 4. a její rozkladová tabulka.

1. $S \rightarrow aASc$
2. $S \rightarrow b$
3. $A \rightarrow a$
4. $A \rightarrow cSAb$

M	a	b	c
S	aASc, 1	b, 2	
A	a, 3		cSAb, 4

Posloupnost konfigurací při syntaktické analýze řetězce $acbabc$ v gramatice G :

- ($acbabc$, S, ε)
- ($acbabc$, $aASc, 1$)
- ($cbabc$, $ASc, 1$)
- ($cbabc$, $cSAbASc, 14$)
- ($babc$, $SAbASc, 14$)
- ($babc$, $bAbSc, 142$)
- (abc , $AbSc, 142$)
- (abc , $abSc, 1423$)
- (bbc , $bSc, 1423$)
- (bc , $Sc, 1423$)
- (bc , $bc, 14232$)
- (c , $c, 14232$)
- (ε , $\varepsilon, 14232$)

Cvičení

Napište rozkladovou tabulku uvedené gramatiky a proveďte syntaktickou analýzu řetězce $aaabbc$.

1. $S \rightarrow aAB$
2. $A \rightarrow ab$
3. $A \rightarrow aAb$
4. $B \rightarrow cBd$
4. $B \rightarrow cd$

Bezkontextová q-gramatika splňuje:

1. Pravá strana každého pravidla je buď ε nebo začíná neterminálním symbolem.
2. Neprázdné (= neobsahující ε) pravé strany každých dvou různých pravidel se stejnou levou stranou začínají různými terminálními symboly.
3. Pro každé pravidlo $A \rightarrow \varepsilon$ platí, že FOLLOW(A) neobsahuje žádné neterminály, kterými začínají pravá strany pravidel s neterminálem A na levé straně.

FOLLOW(A) je množina všech terminálů, které se v procesu generování nějakého slova mohou vyskytnout za těsně neterminálem A.

Rozkladová tabulka M q-gramatiky:

Řádky jsou indexovány všemi neterminály, sloupce jsou indexovány všemi terminály dané gramatiky a navíc symbolem ε .

$M[A][a] = \alpha, i$, pokud i -té pravidlo má tvar $A \rightarrow \alpha$ ($A \in N, \alpha \in (N \cup T)^+$),

$M[A][b] = \varepsilon, i$, pokud i -té pravidlo má tvar $A \rightarrow \varepsilon$ a zároveň $b \in \text{FOLLOW}(A)$.

Jinak $M[A][a]$ zůstává nedefinováno (odpovídá chybě v analyzovaném řetězci).

Příklad

Bezkontextová q-gramatika obsahující právě pravidla 1. – 4. a její rozkladová tabulka.

1. $S \rightarrow aAS$
2. $S \rightarrow b$
3. $A \rightarrow cAS$
4. $A \rightarrow \varepsilon$

M	a	b	c	ε
S	aAS, 1	b, 2		
A	$\varepsilon, 4$	$\varepsilon, 4$	cAS, 3	

Některé možné případy generování

$S \rightarrow aAS \rightarrow acASS \rightarrow acAbS \rightarrow \dots$

$S \rightarrow aAS \rightarrow acASS \rightarrow acAaAS \rightarrow \dots$

V obou případech lze zvýrazněný neterminál A expandovat na prázdný řetězec pravidlem 4., tedy $\text{FOLLOW}(A) = \{a, b\}$.

Příklad

Bezkontextová q-gramatika obsahující právě pravidla 1. – 4. a její rozkladová tabulka

1. $S \rightarrow aA$
2. $S \rightarrow b$
3. $A \rightarrow cSa$
4. $A \rightarrow \varepsilon$

M	a	b	c	ε
S	aA, 1	b, 2		
A	$\varepsilon, 4$		cSa, 3	$\varepsilon, 4$

Některé možné případy generování

$S \rightarrow aA \rightarrow a$

$S \rightarrow aA \rightarrow acSa \rightarrow acaAa \rightarrow \dots$

V prvním případě je zvýrazněný neterminál A expandován na prázdný řetězec pravidlem 4. a dále už v generovaném slově nic není, tedy $\varepsilon \in \text{FOLLOW}(A)$. V druhém případě vidíme $a \in \text{FOLLOW}(A)$.

Posloupnost konfigurací při syntaktické analýze řetězce $acaa$ v dané gramatice:

($acaa$, S , ε)
 ($acaa$, aA , 1)
 (caa , A , 1)
 (caa , cSa , 13)
 (aa , Sa , 13)
 (aa , aAa , 131)
 (a , Aa , 131)
 (a , a , 1314)
 (ε , ε , 1314)

Cvičení

Napište rozkladovou tabulku uvedené gramatiky a proveďte syntaktickou analýzu řetězců $accb$, $babb$, $bccbdb$.

1. $S \rightarrow aAB$
2. $S \rightarrow bABC$
3. $A \rightarrow ccC$
4. $A \rightarrow \varepsilon$
5. $B \rightarrow dC$
6. $B \rightarrow \varepsilon$
7. $C \rightarrow aCb$
8. $C \rightarrow b$

LL(1) gramatika splňuje:

Pro každý neterminál A a pro každá dvě pravidla $A \rightarrow \alpha$, $A \rightarrow \beta$ platí

1. $\text{FIRST}(\alpha) \cap \text{FIRST}(\beta) = \emptyset$.
2. Pokud z α lze generovat ε a z β nelze generovat ε , pak $\text{FOLLOW}(A) \cap \text{FIRST}(\beta) = \emptyset$.

$\text{FIRST}(\alpha)$ je množina všech terminálů, kterými mohou začínat řetězce vygenerované z α . Pokud z α lze generovat ε , pak $\varepsilon \in \text{FIRST}(A)$.

Rozkladová tabulka M LL(1) gramatiky:

Řádky jsou indexovány všemi neterminály, sloupce jsou indexovány všemi terminály dané gramatiky a navíc symbolem ε .

$M[A][a] = \alpha, i$, pokud i -té pravidlo má tvar $A \rightarrow \alpha$ a zároveň $a \in (\text{FIRST}(\alpha) - \{\varepsilon\})$,
 $M[A][b] = \varepsilon, i$, pokud i -té pravidlo má tvar $A \rightarrow \alpha$ a zároveň $b \in \text{FOLLOW}(A)$ & $\varepsilon \in \text{FIRST}(\alpha)$.

Jinak $M[A][a]$ zůstává nedefinováno (odpovídá chybě v analyzovaném řetězci).

Příklad

LL(1) gramatika obsahující právě pravidla 1. – 8., její rozkladová tabulka a množiny FIRST/FOLLOW využité v její konstrukci.

1. $E \rightarrow T E'$
2. $E' \rightarrow +T E'$
3. $E' \rightarrow \varepsilon$
4. $T \rightarrow F T'$
5. $T' \rightarrow *F T'$
6. $T' \rightarrow \varepsilon$
7. $F \rightarrow [E]$
8. $F \rightarrow a$

M	a	$+$	$*$	$[$	$]$	ε
E	TE', 1			TE', 1		
E'		+TE', 2			ε , 3	ε , 3
T	FT', 4			FT', 4		
T'		ε , 6	*FT', 5		ε , 6	ε , 6
F	a , 8			[E], 7		

FIRST(TE') = {a, [}
FIRST(+TE') = {+}
FIRST(FT') = {a, [}
FIRST(*FT') = {*}
FOLLOW(E') = { ε ,]}
FIRST(E) = {[}
FOLLOW(T') = { ε ,], +}
FIRST(a) = {a}

Posloupnost konfigurací při syntaktické analýze řetězce $a+a$ v dané gramatice:

- ($a+a$, E, ε)
- ($a+a$, T'E', 1)
- ($a+a$, FT'E', 14)
- ($a+a$, aT'E', 148)
- ($+a$, T'E', 148)
- ($+a$, E', 1486)
- ($+a$, +TE', 14862)
- (a , TE', 14862)
- (a , FT'E', 148624)
- (a , aT'E', 1486248)
- (ε , T'E', 1486248)
- (ε , E', 14862486)
- (ε , ε , 148624863)

Výpočet funkce FIRST(α), kde $\alpha = X_1X_2\dots X_n \in (N \cup T)^*$

(a) $F := \{ .X_1X_2\dots X_n \}$

(b) Pro prvek F, v němž za tečkou bezprostředně následuje neterminál, přidáme do F všechna pravidla s tímto neterminálem vlevo a před jejich pravou stranu vložíme tečku.

(c) Označme B levou stranu takového pravidla v F, kde je tečka zapsána na konci. Vezmeme všechny prvky F, v nichž je tečka před B, vytvoříme nové prvky tak, že tečku v každém posuneme za B a nové prvky vložíme do F.

(d) Opakujeme (b) a (c) dokud lze do F přidávat další prvky.

FIRST(α) potom obsahuje

1. Všechny terminální symboly, které se vyskytnou bezprostředně za nějakou tečkou v F.
2. Prázdný řetězec ε , pokud je v F obsažena posloupnost α s tečkou na konci.

Výpočet funkce FOLLOW(A), kde A je neterminál.

(o) Vytvoříme množinu N_ε všech neterminálů, z nichž lze generovat ε .

(a) Vytvoříme fiktivní pravidlo $A \rightarrow A$ a položíme $F := \{ A \rightarrow A. \}$

(b) Pro prvek F s levou stranou B a s tečkou na konci pravé strany vezmeme všechna pravidla gramatiky, v nichž se B vyskytuje napravo, a vložíme je do F s tečkou zapsanou bezprostředně za B.

(c) Pro prvek F obsahující bezprostředně za tečkou neterminál B vezmeme všechna pravidla gramatiky, v nichž se B vyskytuje nalevo, a vložíme je do F s tečkou zapsanou před pravou stranou.

(d) Pro prvek F obsahující bezprostředně za tečkou neterminál B z množiny N_ε přidáme do F další prvek vzniklý posunutím tečky za B

(e) Opakujeme (b) a (c) a (d) dokud lze do F přidávat další prvky.

FOLLOW(A) potom obsahuje

1. Všechny terminální symboly, které se vyskytnou bezprostředně za nějakou tečkou v F.
2. Prázdný řetězec ε , pokud je v F obsaženo pravidlo $S \rightarrow \alpha$ s tečkou na konci (S je startovní symbol).